

VIII INFORME FOESSA DE CARITAS ESPANYOLA (1)

8,5 MILIONS DE CIUTADANS EN SITUACIÓ D'EXCLUSIÓ EL 2019

Guillem Ferrer Monjo

Delegat de Caritas Diocesana de Menorca

En dos anys el lloguer de la vivenda a Espanya ha pujat prop d'un 30 per cent. L'accés a un habitatge digne s'ha convertit en un dret inaccessible per a moltes famílies, que pateixen la inseguretat i la inadequació de la seva llar. Les polítiques d'habitatge amb prou feines s'han desenvolupat. Tenim un parc de lloguer social gairebé inexistent i pràcticament no hi ha ajudes directes al pagament del lloguer, el que provoca que l'esforç econòmic de les famílies s'hagi situat entre els més alts d'Europa. Tot i que la sortida de la crisi ha vingut acompanyada d'una reducció dels nivells d'exclusió residencial, la realitat avui dia és que 1 de cada 10 llars té extrema dificultat per fer front al cost de l'habitatge.

Aquestes són algunes de les conclusions del VIII Informe Foessa presentat per Caritas Espanyola ara fa poques setmanes. En paraules del seu coordinador, Guillemo Fernández, el vuitè Foessa és «un relat del moment d'incertesa en què ens trobem i una mirada a la nostra cohesió social per analitzar com vivim i reaccionem davant de la gran recessió, com estem enfocant la sortida i quines són les conseqüències de la crisi en la postcrisi».

Aquest VIII Informe s'ha treballat per un equip format per 125 investigadors de 30 universitats (entre elles la UIB) i 13 organitzacions d'acció i investigació. El treball de camp s'ha desenvolupat amb el suport de més de 350 enquestadors professionals, que han cridat a més de 139.000 portes de 17 comunitats autònomes, recollint la informació de 29.000 persones d'11.600 llars, on s'han assegut durant més d'una hora de conversa/enquesta per conèixer a fons la seva situació.

El resultat de l'informe és una clara mostra d'una «situació que, tot i que millora clarament respecte al 2013, no arriba als estàndards de 2007 i que, si bé ens situa en una època nova, segueix ancorat en un model de desenvolupament econòmic, social i antropològic caracteritzat per una debilitat distributiva, per les seves dificultats per no deixar ningú enrere i amb serioses dificultats per afrontar i millorar la vida d'aquells que viuen la precarietat, de les persones excloses, dels expulsats que no aconsegueixen sortir del pou de l'exclusió», en paraules de Raül Flores, secretari tècnic de Foessa.

UN ENQUSTAMENT SOCIAL

Quan parlem d'exclusió social ens referim a la pèrdua d'integració i de parti-

cipació de l'individu en la societat. És la manca de participació en la vida social, econòmica i cultural de les seves respectives societats, i que provoca la manca de drets, recursos i capacitats bàsiques que fan impossible una participació social plena.

El nombre de persones en exclusió social a Espanya és de 8,5 milions, el 18,4 per cent de la població, fet que suposa 1,2 de milions més que el 2007 (abans de la crisi). Són la cara de la societat estancada, un nombrós grup de persones per a qui «l'ascensor de la mobilitat social no funciona i no és capaç de pujar a la primera planta». Dins d'aquest sector social, hi ha un grup especialment vulnerable que acumula tants problemes quotidians que els im-

“

L'informe és un relat crític, exigent i profètic en una societat acomodada, on mils i mils de persones ploren, pateixen i viuen en risc real de marginalitat

pedeix tenir un projecte vital mínimament estructurat: són 4,1 milions de persones en situació d'exclusió social severa. Són els ciutadans sobre els quals s'acarnissa la desigualtat i la precarietat en les seves diferents formes: habitatge insegur i inadequat, atur persistent, precarietat laboral extrema i invisibilitat per als laborals polítics. Dins d'aquest grup en exclusió social severa hi ha un grup d'expulsats, que sumen 1,8 milions de persones (600.000 el 2007), que acumulen tal quantitat de dificultats i de tal gravetat que exigiria d'una intervenció urgent, profunda i intensa en recursos per garantir-los el seu accés a una vida mínimament digna. Com ens recorda sovint el papa Francesc, 1,8 milions de persones 'descartades' al nostre país, tirades a les cunetes de les vies de la nostra societat benestant del segle XXI.

SIS MILIONS DE PERSONES EN CONTÍNUA INCERTESA

La investigació del Foessa ens ha donat també alguna bona notícia, protagonitzada per aquesta societat integrada que representen les persones que no tenen dificultats per a la seva supervivència, que porten una vida digna en termes materials i que s'ha recuperat als mateixos nivells d'abans de la Gran Recessió. Són el 48,4 per cent de la població.

Es detecta, però, una novetat. Dins d'aquesta societat integrada s'està produint una reconfiguració en dos grans sectors: un primer grup, que és el majoritari, que anomena el grup social de les oportunitats, que integra dos terços de la població d'Espanya; i un segon grup, que conforma el que anomena l'informe la societat insegura i en què estarien uns 6 milions de persones. Aquest grup de la societat insegura es mou en el tall de la navalla. Està a l'avantsala de l'exclusió, i intueix que davant d'un eventual retrocés econòmic, en una nova crisi, la seva situació seria de fallida social.

Els que es troben en la societat de les oportunitats, en canvi, estan en una situació benestant, creuen tenir la raó en les seves idees i en les pràctiques quotidianes. Consumeixen en excés, gairebé sense consciència, i tenen capacitat perquè es posin les seves necessitats en l'agenda política. Mostren certa fatiga de la solidaritat. En realitat, els acomodats no practiquen l'empatia, ja que solen retreure, als exclosos, la seva defeció i la seva responsabilitat per estar en aquesta situació i, als insegurs, que manifestin el seu malestar de manera airada.

L'informe Foessa destaca tres grans blocs principals de riscos socials: la pèrdua de qualitat de la nostra democràcia (es registra fins a un 75 per cent d'abstenció electoral en els barris més desfavorits), la desigualtat en les seves diferents dimensions (vivenda, atur i mercat de treball, les famílies amb infants i el jovent com a sectors més exposats a l'exclusió, les dificultats de les dones per a viure de forma integrada i sense discriminacions, i els riscos socials enfront de la salut). Un tema que abordaré amplament en un pròxim escrit.

Només un parell de dades, a tall d'exemple i per veure de quines dimensions és el cost social existent avui al nostre país: el 14 per cent de les persones que treballen estan en situació d'exclusió social, i 1 de cada 3 contractes temporals signats té una durada menor a 7 dies. Però, n'hi ha més: una dona necessita treballar 1,5 hores més al dia per guanyar el mateix sou que un home. Si aquesta dona és immigrant, 2 hores més.

L'informe Foessa és un relat crític, exigent i profètic en una societat acomodada, on mils i mils de persones ploren, pateixen i viuen en risc real de marginalitat.